

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2005/11

Karar Sayısı : 2005/9

Karar Günü : 10.2.2005

R.G. Tarih-Sayı :20.05.2005'de tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Gaziantep 3. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 4.11.1983 günlü, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 4650 sayılı Yasa ile değiştirilen 30. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın 10. ve 46. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davalı idarelere ait taşınmazlar üzerinde kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı tesisine karar verilmesi amacıyla açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılığı savını ciddi bulan Mahkeme, iptali istemiyle başvurmuştur.

II- İPTALİ İSTENİLEN YASA KURALI

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun itiraz konusu kuralı da içeren değişik 30. maddesi şöyledir:

"Madde 30.- Kamu tüzel kişilerinin ve kurumlarının sahip oldukları taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakları diğer bir kamu tüzel kişisi veya kurumu tarafından kamulaştırılamaz.

Taşınmaz mala, kaynak veya irtifak hakkına ihtiyacı olan idare, 8 inci madde uyarınca bedelini tespit eder. Bu bedel esas alınarak ödeyeceği bedeli de belirterek mal sahibi idareye yazılı olarak başvurur. Mal sahibi idare devire muvafakat etmez veya altmış gün içinde cevap vermez ise anlaşmazlık, alıcı idarenin başvurusu üzerine Danıştay ilgili idarî dairesince incelenerek iki ay içinde kesin karara bağlanır.

Taraflar bedelde anlaşamadıkları takdirde; alıcı idare, devirde anlaşma tarihinden veya Danıştay kararının tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde, 10 uncu maddede yazılı usule göre mahkemeye başvurarak, kamulaştırma bedelinin tespitini ister. Bu durumda yapılacak yargılamada mahkemece, 29.6.1938 tarihli ve 3533 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz.

Mahkemece, 10 uncu maddede öngörülen usule göre kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen miktarın, peşin ve nakit olarak mal sahibi idareye verilmek üzere belirleyeceği bir bankaya yatırılması ve yatırıldığına dair makbuzun ibraz edilmesi için alıcı idareye onbeş gün süre verilir. Gereken hallerde bu süre bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Alıcı idare tarafından kamulaştırma bedelinin mal sahibi idare adına bankaya yatırıldığına dair makbuzun ibrazı halinde mahkemece, taşınmaz malın alıcı idare adına tesciline ve kamulaştırma bedelinin mal sahibi idareye ödenmesine karar verilir ve bu karar, tapu dairesine ve paranın yatırıldığı bankaya bildirilir. Tescil hükmü kesin olup tarafların bedele ilişkin temyiz hakları saklıdır.

Bu suretle devir alınan taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkı, sahibinden kamulaştırma yolu ile alınmış sayılır ve devir amacı veya devreden idarenin izni dışında başkaca bir kamusal amaçla kullanılamaz. Aksi takdirde devreden idare, 23 üncü madde uyarınca taşınmaz malı geri alabilir. Bu husus tapu kütüğünün beyanlar hanesine şerh verilir."

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince yapılan ilk inceleme toplantısında, başvuru kararı, ilk inceleme raporu, itiraz konusu yasa kuralı ve bunun gerekçesi ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları, bakılmakta olan davayı yürütmeye, uyuşmazlığı çözmeye, davayı sona erdirmeye veya kararın dayanağını oluşturmaya yarayacak kurallardır.

Anayasa'nın 46. maddesinde, Devlet ve kamu tüzel kişilerinin, yalnızca *özel mülkiyette* bulunan taşınmaz malları yasayla gösterilen esas ve usullere göre kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkili olduğu, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 30. maddesinin birinci fıkrasında ise, kamu tüzel kişilerinin ve kurumlarının sahip oldukları taşınmaz mal, kaynak veya irtifak haklarının diğer bir kamu tüzel kişisi veya kurumu tarafından kamulaştırılamayacağı belirtilmiş, anılan maddenin sonraki fıkralarında kamu tüzel kişileri veya kurumları arasında kamulaştırma benzeri özel bir yönetime yer verilmiştir.

Dava konusu olayda, bir kamu tüzel kişisi olan TEDAŞ ile Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Şahinbey Belediyesi arasında Kamulaştırma Kanunu'nun 30. maddesinin birinci fıkrası uyarınca kamulaştırmaya konu bir uyuşmazlık söz konusu olamayacağından, anılan maddenin sonra gelen fıkraları gereğince özel bir sürecin gözetilmesi gerekirken, bu yönetime uygun hareket edilmeden adli yargı yerinde dava açıldığı görülmektedir. Bu süreç yerine getirilmeden doğrudan Asliye Hukuk Mahkemesi'nce işin esasına girilerek, kuralın Anayasa'ya aykırılık yönünden incelemeye tâbi tutulduğu ve Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. İptali istenilen yasa hükmü, kamu idareleri arasında kamulaştırmayı kesin olarak yasakladığına göre, kamu tüzel kişilerine ilişkin bu nevi uyuşmazlıkların adli yargı yerinde çözümlenemeyeceği açıktır.

Bu durumda, başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

IV- SONUÇ

4.11.1983 günlü, 2942 sayılı "Kamulaştırma Kanunu"nun 4650 sayılı Yasa ile değiştirilen 30. maddesinin birinci fıkrasına ilişkin başvurunun, Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, 10.2.2005 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2005/11
Karar Sayısı : 2005/9

Başkan

Mustafa BUMİN

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Üye

Sacit ADALI

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Tülay TUĞCU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Mustafa YILDIRIM

Üye

Fazıl SAĞLAM

Üye

A. Necmi ÖZLER

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR